

A TAO HALLGAT

## *A logika világa*

*A sorozat korábban megjelent kötetei:*

Raymond Smullyan: A hölgy vagy a tigris? – És egyéb logikai feladatok (1996)

Raymond Smullyan: Mi a címe ennek a könyvnek? (1996)

Dennis Shasha: Dr. Ecco talányos kalandjai (2000)

Raymond Smullyan: Alice Rejtvényországban (2003, javított kiadás)

Raymond Smullyan: Sherlock Holmes sakkrejtélyei (2003)

Raymond Smullyan: Seherezáde rejtélye (2004, javított kiadás)

Raymond Smullyan: Emlékek, történetek, paradoxonok (2004)

Raymond M. Smullyan

A TAO HALLGAT



**TYPOTEX**

Budapest, 2005

A mű eredeti címe: The Tao is Silent

© Raymond M. Smullyan

Hungarian translation © György Katalin, TypoTeX, 2005

ISBN 963 9548 64 2

Önre gondoltunk, amikor a könyv előkészítésén munkálkodtunk. Kapcsolatunkat szorosabbra fűzhetjük, ha belép a Typoklubba, ahonnan értesülhet új kiadványainkról, akcióinkról, programjainkról, és amelyet a [www.typotex.hu](http://www.typotex.hu) címen érhet el. Honlapunkon megtalálhatja az egyes könyvekhez tartozó hibajegyzéket is, mert sajnos hibák olykor előfordulnak.

Kiadja a TypoTeX kiadó, az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Votisky Zsuzsa

Felelős szerkesztő: Láng Rózsa

Műszaki szerkesztő: Csaba Ferenc

Terjedelem: 16,25 (A/5) ív

Nyomta és kötötte a Kaloprint Nyomda Kft., Kalocsa

# Tartalom

Előszó	8
<b>I. MI A TAO?</b>	<b>11</b>
1. A kínai filozófia dióhéjban	12
2. A tao	14
3. Létezik-e a tao?	16
4. Na de tényleg, létezik a tao?	18
5. A tao homályos!	22
6. A tao elmosódott	26
7. A titokzatos nő	32
8. A taónak nincs neve	35
9. A tao nem beszél	40
10. A tao és a bölcs: ők soha nem vitatkoznak	41
11. Olyan vagyok, mint egy tükör	45
12. A tao ott van mindenhol	48
13. A tao nem parancsol	50
14. A tao nem arrogáns	54
15. A Buddha imádata	59
16. A taóban élni	66
17. A tao mindig spontán	68
<b>II. A TAO JÓ, DE NEM ERKÖLCSÖS</b>	<b>75</b>
18. Alapvetően jók-e az emberek?	76
19. Bármelyik út	79
20. Miért segítesz embertársaidon?	87
21. Taoizmus kontra erkölcsösség	90
22. Taoista-e Isten?	107
23. A tao jó, ám nem erkölcsös	135

<b>III. A TAO KIKAPCSOLÓDÁSKÉPPEN</b>	<b>139</b>
24. A kertészkedésről	140
25. A kutyákról	142
26. Az irányítás művészete	146
27. Az önzésről	149
28. Önzetlenség és altruizmus	153
29. Az öntömjénezésről	157
30. Öntömjénezés és kozmikus öntudat	164
31. Bízunk saját természetünkben!	167
32. Hagyjuk, hadd menjenek a dolgok a maguk útján	176
33. Miért nem szabad semmire sem vinnünk?	179
34. Erőfeszítést tenni	184
<b>IV. A TAO EGY ÖRÖMTELI PARADOXON</b>	<b>193</b>
35. Örült és értelmes filozófiák	194
36. Nem lenne mulatságos, ha –	197
37. Egy álom	201
38. Asztrológia	203
39. Két zentörténet	213
40. Két változat egy Bankeiről szóló történetre	218
41. Egy elképzelt zentörténet	223
42. Miért értjük félre néha egymást?	225
43. A halhatatlanságról	228
44. Érted miről van szó?	229
45. A megvilágosodás	232
46. Az esti hűvösség	236
47. Ha az idő megérett	239
Irodalom	251

„A keresztényeknek – kerül, amibe kerül – mindenképpen meg kell győzniük a pogányokat és az ateistákat Isten létezéséről, hogy lelkiüket megmentésük a kárhazattól. Az ateistáknak – kerül, amibe kerül – mindenképpen meg kell győzniük a keresztényeket arról, hogy az istenhít nem több gyerekes, primitív babonánál, amely csak árt a társadalmi haladásnak. Így aztán üvöltöznek, egymás torkának esnek, vég nélkül csatáznak. Míg a taoista bölcs békésen üldögél a folyó partján egy verseskötet, egy pohár bor vagy néhány ecset és paletta mellett. Átadja magát a tao élvezetének, és egy cseppet sem izgatja, létezik-e egyáltalán a tao. A bölcsnek semmi szüksége rá, hogy bizonyítsa a tao létezését, teljesen leköti annak élvezete.”

[Idézet a könyvből]

## Előszó

Végtelen öröm fogott el, amikor először kerültek kezembe taoista írások. Nem találtam őket idegennek vagy különösnek, ellenkezőleg, mintha a saját gondolataimat olvastam volna, melyek egész életemben foglalkoztattak, ráadásul így én nem tudtam volna megfogalmazni őket. Nekem a taoizmus egyfajta belső derűt jelent, melyhez erős esztétikai tudatosság párosul. Egyedül egyik sem az igazi, a tisztán passzív derű egyfajta együgyűség, de az aggodalommal átitatott tudatosság sem túlságosan vonzó. Egy kínai barátom (a modern iskola követője) nemrégiben bírálattal illette a taoista filozófiát, mondván hogy olyan, mintha azt kívánná, hogy a kecske is jóllakjon, a káposzta is megmaradjon. – És ez miért baj? – értetlenkedtem. – De hát lehetetlen, hogy a kecske is jóllakjon és a káposzta is megmaradjon! – tiltakozott.

Éppen ez az, amiben nem értünk egyet! Én világeletemben úgy gondoltam, a kettő igenis összefér: a kecske is jóllakhat és a káposzta is megmaradhat. Vagyis én taoista vagyok.

A taoizmussal voltaképpen a zenbuddhizmus révén kerültem kapcsolatba. Eltartott egy ideig, amíg rájöttem, a zen taoista és buddhista elemek keverékéből épül fel, és számomra elsősorban a taoista elemek a vonzóak. A zen egyik furcsasága, hogy először vágyat ébreszt a *szatori* (megvilágosodás) iránt, majd amikor a nyál már szinte összefut



az ember szájában, közli, éppen a *szatori* elérésének vágya akadályozza az elérését. Ezzel szemben a taoizmus azzal ragadott meg, hogy nem keresi azt, amije nincs, hanem élvezi, amije van.

Ez a könyv nem egyszerűen a kínai filozófiáról szól, noha számos olyan gondolatot tartalmaz, amelyet a kínai filozófia *inspirált*. A taoista látásmód mindvégig meghatározó marad, ám a témák sokszínűek és változatosak. Mondhatnánk, ez a mű általában az életről szól. Ajánlom feleségemnek, testvéreimnek, kutyáimnak, tanítványaimnak, barátaimnak, olvasóimnak és mindenki másnak.

Elka Park, New York, 1977. január 17.

*Raymond M. Smullyan*



**I.**

**MI A TAO?**

1.

## A kínai filozófia dióhéjban

Egy matematikus barátom a minap mesélt az ő matematikus barátjáról, aki minden áldott nap szunyókál egy kicsit. Mármint én soha nem szoktam szunyókálni, viszont gyakran megesik, hogy olvasás közben elbóbiskolok. Ez igencsak különbözik a szándékos szunyókálástól. Én sokkal jobban hasonlítok Peekaboo, Peekatoo és Trixie kutyáimra, mint az említett matematikus barátom barátjára. Ezek a kutyák soha nem mennek szunyókálni, hanem egyszerűen csak elal szanak, amikor kedvük szottyán rá – ami történetesen igencsak gyakran megesik. A kutyáim igazi bölcsek.

Azt hiszem, dióhéjban ez a kínai filozófia lényege, a többi csak mellékes apróság! Ha meg tudod tanulni, hogy csak úgy elbóbiskolj anélkül, hogy szunyókálni akarnál, belőled is bölcs válhat. Ha viszont erre nem vagy képes, akkor nem válhat belőled olyan könnyen bölcs, mint gondolnád. *Fegyelem* kell hozzá! De keleti, és nem nyugati stílusú fegyelem. A keleti fegyelem rávezet, hogyan tudsz nem tudatosan elaludni. A nyugati fegyelem ezzel éppen ellentétes. A keleti fegyelem arra tanít, hogy „engedd el magad”, akkor aludj, amikor álmos vagy. A nyugati fegyelem arra nevel, hogy *kényszerítsd*

magad, aludj, akár álmos vagy, akár nem. Lao-ce helyében én megfogalmaztam volna a következő alapelvet is, amely szerintem a taoista filozófia kvintesszenciája:

*A bölcs nem azért alszik el,  
Mert kell neki,  
Nem azért, mert akar,  
Hanem mert álmos.*

## 2.

### A tao

*Volt valami homályos, elmosódott  
Mielőtt ég és föld keletkezett  
Milyen homályos! Milyen elmosódott!  
Mégis formák rejlenek benne  
Milyen halovány! Milyen zavaros!  
Nyugodt, mégis örökké tevékeny  
Semmit nem tesz, mégis minden általa lesz  
Alkotásaira nem tart igényt  
Szeret és táplál minden dolgot,  
De nem uralkodik felettük  
Nem tudom a nevét  
Én taónak nevezem.\**

---

\* A verseket a szerző a Tao Te King néhány részének különböző angol fordításából válogatta. – Többféle magyar fordítás is létezik, elsősorban Weöres Sándor *Tao Te King; Az Út és Erény könyve* versfordításai és Tőkei Ferenc prózafordításai. Mi általában Kepes János versfordításait használtuk (Alan W. Watts: *A zen útja*. Budapest: Polgár Kiadó, 1997.), de a hitelesség kedvéért közöljük az említett prózafordításokat is. – A ford.

Ezt írta Lao-ce mintegy 2500 évvel ezelőtt. Azt hiszem, a tao leírására ennél jobb bevezetőt kívánni sem lehet. Sok érdekes kérdés vetődik fel. Mi is a tao? Hogyan határozzuk meg? Vagy a tao talán kibújik minden elképzelhető definíció alól? Ha létezik, milyen? Melyek a tulajdonságai?

Mielőtt mindezekre a kérdésekre rátérnénk, hadd mondjak el egy történetet, a zenmesterről, akitől megkérdezte a tanítványa:

- Mi a tao?
- Megmondom neked –felelte a mester –, ha egy hajtásra kihörpinted a Nyugati Folyó vizét.
- Már megtettem – vágta rá a tanítvány.
- Akkor válaszoltam is a kérdésedre – mondta a mester.

---

Tőkei Ferenc prózafordítása:

*Van egy dolog (wu), mely a káoszban (hun) is teljes volt, s mely még az ég és föld előtt született. Ó, mily hangtalan, milyen üres! Magában áll szilárdan és nem változik, mindenüvé eljut, és nem fenyegeti veszély. Méltán tartják őt az égaltati anyjának. Nem tudom a valódi nevét (ming), kisebbik nevén szólítva (ce) nevezem taoónak.*